

3. ZŠ RAKOVNÍK

Autorky

Nikola Amlerová
Annemarie Lajblová

Pedagogické vedení

Mgr. Irena Náprstková

1. pátrání v Senomatech

Publikováno 9. 3. 2012 na blogu

Dne 2. března 2012 se naše skupina vydala za panem Jiřím Holým do jeho kanceláře v Senomatech. Rozhovor s ním jsme měly předem domluvený. Celé jeho vyprávění jsme zaznamenávaly na diktafon. Získaly jsme celkem asi třicetiminutový záznam. Pan Holý nám také věnoval tištěný rozhovor s jeho tatínkem, který vyšel v roce 2000 v týdeníku Raport. Jeho otec už nežije. Kromě rozhovoru a poskytnutých materiálů jsme dostaly i tipy na další pamětníky, kteří by nám mohli v našem pátrání pomoci. Nyní nás čeká zpracování získaných informací.

Příběh rodiny Holých ze Senomat

Texty z knihy Holých, která vyšla ve vydání roku 1976 za redakce Marie a Edy, byly doplněny poznámkami. Za 2. světové války se rodina Holých dočkala a prožila nepříjemnosti, které v roce 1942 byla při činnosti zadržena. Rodina Holých v Senomatech žila v době, kdy v Senomatech probíhala činnost, která byla v Senomatech velmi důležitá. Rodina Holých v Senomatech žila v době, kdy v Senomatech probíhala činnost, která byla v Senomatech velmi důležitá. Rodina Holých v Senomatech žila v době, kdy v Senomatech probíhala činnost, která byla v Senomatech velmi důležitá.

Právě tak pan Jiří Holý vzpomíná na dobu, kdy v Senomatech probíhala činnost, která byla v Senomatech velmi důležitá. Rodina Holých v Senomatech žila v době, kdy v Senomatech probíhala činnost, která byla v Senomatech velmi důležitá. Rodina Holých v Senomatech žila v době, kdy v Senomatech probíhala činnost, která byla v Senomatech velmi důležitá.

3. základní škola, Rakovník
Autorský tým:
Nikola Amlerová, Annemarie Lajblová
Pedagogické vedení:
Mgr. Irena Náprstková

3. ZŠ RAKOVNÍK

Kolektivizace v dokumentech

Publikováno 16. 3. 2012 na blogu

Dne 9. března mezi nás zavítala paní Mgr. Renata Mayerová, ředitelka SOA (Státní okresní archiv) v Rakovníku.

V úvodu své přednášky nás nejprve krátce seznámila s historickým vývojem zemědělství a potom už se věnovala hlavnímu tématu její téměř dvouhodinové zajímavé přednášky, kterým byla 50. léta a kolektivizace na Rakovnicku. Přichystala si pro nás mnoho historických materiálů a archivních dokumentů, na kterých nám přiblížila průběh kolektivizace ve zdejších kraji.

Ukázala nám nejen záznamy z vesnických kronik, ale také fotografie zachycující rozorávání mezí, soupisy tzv. vesnických boháčů v jednotlivých obcích, soupisy majetku a další úřední listiny, které dokládají tuto nelehkou dobu. Její přednášku jsme si mohly s jejím dovolením zaznamenat na diktafon. Záznam chceme zpracovat a získat souvislý popis událostí tak, jak se odehrávaly v 50. letech na Rakovnicku. Začátkem dubna se vypravíme přímo do archivu, abychom si v badatelsně prostudováním a zpracováním dalších archivních materiálů doplnily naše získané poznatky z přednášky o další informace.

MOTIVAČNÍ OTÁZKY

Pro základní školy

Jaký byl osud rodiny Holých za druhé světové války?

Jak pan Holý reagoval na návrh vstoupit do JZD? Jaké to mělo důsledky?

Jak postihl komunistický režim rodinu Holých za to, že s ním odmítala spolupracovat?

Doplňující otázky pro střední školy

Co víte o československém odboji za druhé světové války?

Byl rozdíl v postavení členů komunistického a nekomunistického odboje v socialistickém Československu? Jaký?

Jak se rozdílný přístup ke komunistickým a nekomunistickým odbojářům projevil v rodině Holých?

3. ZŠ RAKOVNÍK

Příběh rodiny Holých ze Senomat

Tatínek Jiřího Holého, také Jiří, se narodil roku 1896 do rolnické rodiny a byl velmi úspěšný zemědělec. Za 2. světové války se aktivně zapojil do odboje v sokolské organizaci Jindra. V roce 1943 byla jejich činnost odhalena, tatínka zatkli, věznili a nakonec byl 8. září 1943 v Berlíně-Plötzensee popraven. Jiří byl poslán k příbuzným do Klatov a jeho sestra do Hradce Králové. Jejich matka byla jako žena odbojáře zatčena a prošla čtyřmi koncentračními tábory, včetně Osvětimi. Statek byl převzat pod německou nucenou správu.

V roce 1945 byl statek rodině vrácen a všichni si mysleli, že ta hrozná doba už skončila. Pan Jiří začal ve svých 21 letech na statku hospodařit. Obdělávali i s pachtý celkem 100 ha. V roce 1948 se k moci dostali komunisté. Přišli první nátlaky na vstup do JZD, ale až do roku 1951 pan Jiří hospodařil na svém. Pak přišly první zábory, nucené nájmy, nabádání lidí, aby u kulaků nepracovali, a nakonec jim byl statek za nesplnění dodávek odebrán. Panu Jiřímu byla nabídnuta práce v JZD, což odmítl, a tak celá rodina měla být ze dne na den ze Senomat

vystěhována. Byla jim přidělena polorozpadlá budova v Nezabudicích, kde nebylo světlo ani voda. Jen shodou náhod se tam nakonec vystěhovat nemuseli. Jejich novým domovem se stal Davidův mlýn v blízkosti Senomat, ve kterém hospodařil strýc pana Jiřího. I ten později na základě udání skončil na Pankráci, kde zemřel.

Ze svého hospodářství si s sebou nesměli vzít nic. Majetek, jehož součástí bylo 11 krav, 29 kusů skotu, 23 vepřů, 3 koně s postroji a 22 slepic, byl zkonfiskován a rozprodán včetně vybavení. Hodnota rozprodaného majetku byla stanovena od 20,- Kčs za koše na chmel až po 10 000,- Kčs. Část majetku nebyla ohodnocena vůbec.

Přestože měl pan Jiří středoškolské vzdělání se zaměřením na zemědělství, nesměl v oboru pracovat. Živil se jako pomocný dělník na stavbě a později jezdil jako řidič nákladního automobilu. V zemědělství nesměla pracovat ani jeho žena. Byla zaměstnaná v zahradnictví, které dříve patřilo jejímu otci a také bylo komunisty zabaveno. Jejich dcera nesměla po ukončení základní školy studovat na střední škole s maturitou, protože byla dcerou nepřítele socialistického režimu. Syn Jiří už v 70. letech se studiem problémy neměl.

V padesátých letech bylo možné kupovat potraviny pouze za potravinové lístky, ani ty vystěhovaní vesničtí boháči, tzv. kulaci, mezi něž patřila i rodina Holých, nedostávali. Neměla na ně nárok ani jejich maminka, přestože měla z koncentračních táborů podlomené zdraví. Žádali pro ni důchod po otci – odbojáři, ale k žádosti potřebovali doklad o jeho popravě, který jim úřady odmítali vydat.

3. ZŠ RAKOVNÍK

Statek Holých v 60. letech

Až když se obrátili na Červený kříž, teprve pak uznaly české úřady, že její manžel byl politickým vězněm. Přitom od generála Ludvíka Svobody dostal válečný kříž „in memoriam“. Jídlo dostávali jen od příbuzných a známých. Nejhorší pro ně byly zimy. Měli nedostatek peněz a nemohli si koupit uhlí. Jen občas ho přinesl pan Jiří od dobrých lidí trochu v tašce.

Začátkem 60. let začal

pan Holý pracovat u lesního závodu jako řidič. Přestože dostával různé zajímavé pracovní nabídky, všechny vždy ztroskotaly na posudcích ze Senomat. Lidská zloba a závist udělaly své. Nakonec zůstal za volantem až do důchodu.

Po listopadu 1989 panu Holému hospodářství vrátili. Podařilo se mu sehnat několik nájemců a získané peníze vložil do opravy objektů. Dnes zde podniká jeho syn Jiří. Statek se nachází na náměstí, které je pojmenováno po jeho otci.

Pan Jiří Holý již nežije. Jeho žena žije se svou dcerou, ale o minulosti nechce mluvit. Vzpomínky ji příliš rozrušují.

Odbojová organizace Jindra

V době nacistické okupace českých zemí nastaly pro tělovýchovnou organizaci Sokol těžké časy. Organizace očekávala možný zákaz ze strany okupačních orgánů, budovala odbojovou strukturu (OSVO – Obec sokolská v odboji) a spolupracovala s dalšími odbojovými složkami. V dubnu 1941 obdržela protektorátní vláda nařízení, aby byla činnost Sokola pozastavena. Situace se výrazně zhoršila po jmenování zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha do funkce v září téhož roku. Počátkem října došlo k zatýkání vedení organizace (tzv. Aktion Sokol) a jejímu následnému rozpuštění.

Ani tyto kroky sokoly neodradily od pokračování v odbojové činnosti. Byla vybudována nástupnická organizace Jindra, spojená se jménem Ladislava Vaňka (někdy též byla nazývána Jindra-Vaněk). Vlna represí, která následovala po atentátu na Reinharda Heydricha, nevynechala ani vedoucí představitele organizace Jindra. Její jednotnou strukturu se pak již nepodařilo obnovit.

Věznice Berlin-Plötzensee

V období národního socialismu sloužila tato věznice pro vězně souzené Lidovým soudem. Během 2. světové války zde bylo vězněno též mnoho cizinců. Mezi lety 1933 a 1945 zde bylo vykonáno téměř tři tisíce poprav, téměř 700 obětí tvořili občané někdejšího Československa.

3. ZŠ RAKOVNÍK

TAJNÝ ROZKAZ

MINISTRA NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI

Ročník 1951

V Praze dne 22. října 1951

Číslo 27

O B S A H : 33. Úprava poměrů rodinných příslušníků odsouzených vesnických boháčů - směrnice.

ODTAJNENÉ

* 33

Směrnice

ministrů národní bezpečnosti, vnitra a spravedlnosti
ze dne 22. října 1951

o úpravě poměrů rodinných příslušníků odsouzených vesnických boháčů

čl. 1.

Rodinným příslušníkům vesnických boháčů odsouzených soudem nebo národním výborem, jimž bylo mimo jiné uloženo trest propadnutí celého jmění, bude určeno pracovní místo a místo pobytu mimo obvod obce dosavadního bydliště.

Toto místo určuje soudce s bezpečnostními zájmy podle ustanovení čl. 2 a 3 odst. 1 zákona č. 125/1927 Sb. ministerstvo národní bezpečnosti.

S určením pracovního místa, které je normálním pracovním poměrem, a místo pobytu nesmí být spojováno žádné další omezení rodinných příslušníků.

čl. 2.

Rodinnými příslušníky se rozumí všechny osoby, které jsou s vesnickým boháčem v příbuzenském nebo obdobném poměru a které

vid TRMNB č. 151/1952 čl. 167. Vysídlování rodinných celek odsouzených vesnických boháčů - zahájení akce.

6/11-1952 ppor. Révay.

3. ZŠ RAKOVNÍK

a ním žily v usedlosti jako členové domácnosti v době, kdy prokurátor nebo bezpečnostní orgány podnikli první opatření směřující k jeho stíhání /na př. manželka, družka, děti, sourozenci, rodiče, osvojení, schovaní a pod./.

Čl. 3.

Poručenský /opatrovnícký/ soud učiní ihned nutná opatření k zabezpečení řádné výchovy nezletilých dětí vesnického boháče, jejichž oba rodiče byli odsouzeni nebo je-li řádná výchova dětí ohrožena z jiných důležitých důvodů. Soud nařídí zejména výchovu dětí ve vhodném ústavě.

Čl. 4.

Výměnkáři práce neschopní budou s ostatními rodinnými příslušníky bydlet v nově určeném místě pobytu, dohodnou-li se s nimi o tom. Jinak budou umístěni v příslušných sociálních ústavech okresu jejich dosavadního bydliště. Není-li to možné, budou umístěni v sociálních ústavech nebo obdobných zařízeních, které určí ministerstvo národní bezpečnosti. Rodinné příslušníky odsouzeného vesnického boháče, kteří jsou práce neschopní a nemajetní, hospodářsky zabezpečí orgány lidové správy v příkazném bydlišti; zejména jim pomohou získat sociální důchod.

Čl. 5.

Jestliže zemědělská usedlost nebo její samostatná součást /výrobní zařízení/ náleží ještě jiným spoluvlastníkům, zavede příslušný národní výbor podle § 3 dekretu č. 5/1945 Sb. na nekonfiskovanou část majetku národní správu. Uvedený národní správce pronajme majetek jemu svěřený JZD nebo státním statkům. Není-li

3. ZŠ RAKOVNÍK

to možné, postará se národní správce o to, aby živý i mrtvý inventář byl převeden na nejbližší JZD nebo státní statek a aby pozemky byly pronajaty jednotlivým zemědělcům. Národní správa musí být vykonávána tak, aby to sloužilo k posílení socialisace venkova. Budov, pokud nebudou pronajaty JZD nebo státním statkům, bude použito pro hospodářské, bytové, sociální a kulturní účely /na př. jesle, školky, kulturní domy a pod./.

Čl.6.

Pokud je toho nevyhnutelně třeba k zaopatření rodinných příslušníků vesnického boháče, vyjme prokurátor z propadlého majetku bytové zařízení, po případě i jiný movitý majetek /nutné šatstvo, prádlo, přiměřené zásoby potravin a pod./.

Čl.7.

Ministerstvo národní bezpečnosti oznámí nové pracovní místo a místo pobytu podle čl.1 okresnímu národnímu výboru posledního bydliště odsouzeného vesnického boháče, který provede přestěhování rodinných příslušníků a jejich majetku. Náklady budou hrazeny z majetku rodinných příslušníků a není-li takového majetku, z výnosu propadlého jmění.

Čl.8.

Ustanovení těchto směrnic se vztahuje i na rodinné příslušníky vesnických boháčů odsouzených k propadnutí celého jmění před vydáním těchto směrnic, pokud jejich pobyt v místě dosavadního bydliště ohrožuje veřejný pořádek.

3. ZŠ RAKOVNÍK

Čl.9.

Výjimky z postupu stanoveného těmito směrnicemi jsou možné pouze ze závažných politických důvodů, na kterých se shodnou předseda krajského národního výboru, krajský velitel státní bezpečnosti a krajský prokurátor.

Nedohodnou-li se tito krajsští funkcionáři, rozhodnou ministři národní bezpečnosti, vnitra a spravedlnosti.

Čl.10.

Tyto směrnice nabývají účinnosti dnem 1. listopadu 1951.

Ministr
národní bezpečnosti:

L. K o p ř i v a v. r.

Ministr
spravedlnosti:

Dr. R a i s v. r.
též za nepřítomného
ministra vnitra

Akce Kulak – tajná směrnice tří ministrů

Tajná směrnice č. 33 ze dne 22. října 1951, podepsaná ministry národní bezpečnosti a spravedlnosti (jenž dokument podepsal i za nepřítomného ministra vnitra), se týkala „úpravy poměrů rodinných příslušníků odsouzených vesnických boháčů“. Měla vymezit postup při vystěhovávání rodinných příslušníků odsouzených sedláků mimo místo dosavadního bydliště. Jako odůvodnění bylo uvedeno, že trest odnětí svobody a propadnutí jmění není dostatečný k vymýcení vlivu kulaků v prostředí, v němž dosud žili. Práceschopní rodinní příslušníci měli být zaměstnáváni na státních statcích s nemožností pracovní poměr rozvázat. Mohli si s sebou vzít zásoby jen k zabezpečení nejnutnějších potřeb. Cílem bylo převychovat tyto vysídlence ve správném duchu (počítalo se zejména se zaměřením pozornosti na mladé lidi), měli být též nepřetržitě sledováni bezpečnostními orgány. Tajnou směrnici č. 33 zrušila až schůze politického sekretariátu ÚV KSČ v lednu roku 1954 na základě podkladů připravených ministry vnitra a spravedlnosti v součinnosti s tehdejším generálním prokurátorem. V usnesení se konstatovalo, že akce nesplnila svůj účel z důvodů „nesprávného provádění a nedostatečného politického zajištění“. Pravděpodobně se nepodařilo vyvolat dostatečné „protikulacké“ rozhořčení. Svévolné vystěhovávání však nemělo být nijak potrestáno, nepočítalo se ani s návratem vysídlených rodin. Represe proti tzv. vesnickým boháčům a jejich rodinným příslušníkům měla nadále pokračovat, jen dle dobového pohledu „zákonnějšími prostředky“.